

ישראל קורצ'אק קולטור
اسرائيل تقرا كورنشاك

אַליעזר דער גלעזער

מפיו של יאנוש קורצ'אק, מאת: ירחמיאל ויינגרטן

בתוך: יאנוש קורצ'אק – היהודי המעונה

פרק 12: יום גדול וארוך (לקראת סוף הפרק)

היה ה'ה יהודי פשוט, חרד לדתו ובעל-מלאכה ישר וטוב – קראו לו "אַליעזר דער גלעזער" (אַליעזר הזנג). בכל חמשת ימי העבודה בשבוע – מן היום השני בבקר עד היום הששי בצהרים, היה אַליעזר מהלך מכפר לכפר בין בקותות האיכרים העניים ואחוזות "הפריצים" העשירים, וקובע זוגיות בחלונותיהם.

לפעמים היה אַליעזר קונה מהאיכרים עורות של ארנבות ומוכרם בעיר. קורצ'אק תאר את אורח-חייו של אַליעזר, את תפלתו בכל בקר בטלית ובתפילין, את נטילת הידיים ואמירת ברכה לפני כל ארוחה, את זהירותו שלא להיפשל, חלילה, באכילת טרפות.

בצאתו לדרך היה אַליעזר לוקח איתו, מלבד תיק הטלית והתפילין ומלאי של מזון, גם מתנות מאת אשתו עבור ילדי היהודים בכפרים הבודדים, שבבתיהם היה לפעמים נוטה ללון. יש לדעת שבזמנים ההם הייתה הענייה בפולין גדולה מאוד: האיכרים היו לרב עבדים ל"פאנים" – האדונים העשירים בעלי האחוזות הגדולות, וקראו לקו "פאנשצ'יזנא" (שיעבוד לפאנים): שום דבר לא היה שייך לאיכר וכל אשר לו – היו נחלתם הבלעדית של הפריצים, השלכצ'יצים, שיכלו לעשות בהם ככל העולה על רוחם.

הפריצים היו גרים בארמונות, שהיו בהם חלונות רחבים מרבים, דרךם חדרה השמש פנימה ביום, והבריק מתוכם החוצה בלילה אור גדול של נברשות. האיכרים היו שרויים באפלה, בתוך בקותות מחסרות אור ואויר ומלאות עשן של כירות ששמשו לבשול ארוחות, לאפיית לחם ולחמום הדירה הקטנה. רק מעטים מהם הצליחו לחסד קסף כדי קביעת חלונות בתוך קירות הטיט הטחובים. אַליעזר היה מרחם על האיכרים, אבל במה יכול יהודי עני כמוהו לעזור להם? הרי הזכוכית הייתה יקרה מאוד בימים ההם.

... "והנה נפוצה שמועה בין האיכרים, שהיהודי הטוב, אַליעזר, החל קובע זוגיות בבתי האיכרים תמורת תשלום של פרוטות. וככל שהבקתה עניה יותר והילדים מרבים בה – כך הולכת ופוחתת מכסת הכסף, שצריך לשלם לאַליעזר עבור עבודתו ועבור הזכוכית היקרה; ואם האיכר מחוסר כל והוא מברך בטפליא – אין אַליעזר שואל כלל לכסף. הוא פותח במסור רבוע בקיר, קובע בתוכו מסגרת (אַליעזר היה גם נגר), שם בה זוגיות, והבקתה מתחילה להאיר, נוצצת ומבריקה... וכך קרע חלונות, קבע זוגיות ומלא אור – בחינם או בחצי-חינם – במרבית הבתים שבסביבת עירתו..."

ישראל קורבאק קורבאק
اسرائيل تقرا كوربتشاك

והבריות תמהות : אם אליעזר עצמו הוא אדם עני – מנין לו הזכות היקרה, שהוא קובע בבתי האיכרים והיהודים מרובי הילדים? ואם עשיר הוא – למה הוא עובד קשה כל־כך ומשפחתו חיה בדתקות כל ימות השבוע, ואף בשבת אין השפע מצוי בביתו? ... חידה היא!

”... כשנפטר ר' אליעזר נתגלה הסוד : בצואתו היה כתוב, שלפני שנים רבות מצא אוצר, ולא גלה את הדבר אפילו לאשתו, כדי שלא תפריע לו, חס וחלילה, לעבר בין העניים ולקבע חינוך, או בזול, זוגיות בתוך בתיהם... הוא ומשפחתו התפרנסו כל הזמן מיגיעת כפיו בלבד. במקוון של האוצר קנה זכות, שקבע בתוך חלונות הבקתות העניות, והביא אוצר ושמחה לילדים רבים. הוא השתמש באוצר גם כדי לשלח את בניו ללמוד תורה וחקמה, כי כתוב בספרים הקדושים שגם התורה היא אוצר...”

